

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

5. Vtrum requirantur materia, & forma determinatæ ex institutione Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

Bellarmin. vbi supra: quibus adde eundem Dionys. vbi sup. c. 7. p. 3. vbi de verbis, quibus fit Eucharistia, sic loquitur. *At vero efficiens consecrationis preces suas non est scripto interpretari.* Irenaeum lib. 4. c. 34. *Qui est (inquit) terra panis percipienti inuocationem Dei, tam non communis panis est, &c.* Augustinus item lib. 20. contra Faustum, c. 13. *Noster (inquit) panis, & calix certa consecratione mysticus fit nobis: & tract. 80. in Ioannem. Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.* vbi verbum efficax perinde est ac consecratorium.

Irenaeus.

Augustin.

75.

Tertia ratio, quia frustra sapie fieri talis concio. Quarta ab exemplo. Caluin.

Tertio, quia inutilis esset talis concio, cum nec esset utilis recipienti sacramentum, qui sapie est incapax percipiendi, qualis est infans, nec etiam esset utilis circumstantibus, qui sapie nulli sunt. Quarto forma Baptismi nihil pra se fert concionis, cum sit inuocatio Trinitatis, nec aliquid aliud adiungitur, quod fit concio. Vnde Caluinus in Commentario capit. 5. ad Ephesios, dicit, in Papatu nullam esse legitimam signorum obseruationem, quia nulla fit mystery explicatio ad populum, quae sola facit, ut mortuum elementum incipiat esse sacramentum. Ceterum ipse Caluinus lib. 4. Institutionum, cap. 15. §. 16. negat, rebaptizandos esse eos, qui apud Papistas fuerunt baptizati, nam eorum Baptismus validus est, vbi manifeste sibi contradicit, ut constat.

76.

Obiectio. August.

Obiiciunt Augustinum tract. 80. in Ioannem, vbi sic ait. *Vnde ista tanta virtus aquae, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur: nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens; hoc est, verbum fidei, quod praedicans ait Apostolus, quia si confessus fueris in ore tuo, quia Dominus est Iesus, & credideris in corde tuo, quia Deus illum suscitauit a mortuis, saluus eris, &c.* Vbi Augustinus videtur totam efficaciam verborum constituere in eo quod excitent ad fidem, quae fides sit proxima causa salutis, verba vero remota, seu mediata, quatenus instruant, & docent ad concipiendam fidem.

77.

Explicatur locus Augustini.

Prima ratio propter quam non fauet Bellarminus.

Irenaeus ratio.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Omissis variis explanationibus, quae videri possunt apud Bellarminum & Vasquez locis citatis. Respondeo cum Bellarmino, qui optime huc Augustini locum tractat, Augustinum ibi proculdubio non loqui in sensu ab Haereticis intento. Primo, quia Caluinus, & alij sentiunt, ut vidimus, etiam sine concione validum esse Baptismum apud nostros collatum: Augustinus autem loquitur ibi de verbo, sine quo Baptismus non esset validus, detrabe (inquit) verbum, quid est aqua, nisi aqua? ergo non loquitur de concione, quae ablata, adhuc manet Baptismus. Secundo, quia Augustinus expressè dicit, verbum, de quo loquitur, esse consecrationem. *Hoc (inquit) verbo, ut mandare possit, consecratur & Baptismus;* quam vim habent in sententia ipsius illa verba, quibus inuocantur Pater & Filius & Spiritus sanctus, ut constat ex lib. 3. de Baptismo contra Donatistas, c. 15. vbi illis verbis dicit concionari Baptismum. Tertio loquitur de verbo, quod accedit ad elementum; accedit (inquit) verbum ad elementum, & fit sacramentum. Concio autem apud Haereticos non accedit; sed longo intervallo praecedit, & postea subsequitur ablutio, quare esset impropria Augustini locutio, sicut si quis diceret in sacramento Penitentiae, accedit confessio peccatorum ad absoluiionem, & fit sacramentum. Quarto, quia certum est, ab Augustino non requiri fidem actualè ex parte illius, qui baptizatur, cum ibi supponat, paruulos nihil credentes posse validè baptizari; deinde nec requirit fidem actualem in conferente Baptismum, cum Baptismus ab infideli collatus cum intentione faciendi quae facit Ecclesia, sit validus, iuxta eundem August. Epist. 23. ad Bonifacium; ergo per illa verba, non quia dicitur, sed quia creditur, non intelligit, verba non referre ad valorem sacramenti, nisi media fide quam excitant. P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

Verus ergo sensus est, quod Augustinus sumpta occasione ex illis verbis Christi: *iam vos mundi estis* versus sensus Augustini, propter sermonem, quem locutus sum vobis, conatur ostendere efficaciam verbi diuini ad purificandum, & mundandum hominem, quod probat tum in verbis sacramentalibus, quae immediatè operantur, tum in verbis concionis, & exhortationis, quae mediatè operantur, excitando fidem, & compunctionem, &c. atque adeo adducit plura loca, in quibus non agitur de verbis consecratoriis, sed concionis, quia illa loca probant assumptum quoad vnam saltem partem, sicut de verbis etiam concionatoriis agebat Christus ibi; dum dixit, *Vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis.* Ceterum id etiam extendit ad verba sacramentalia, à quibus vim habent elementa ad mundandum. Addit verò, hoc fieri à verbo non quia dicitur, sed quia creditur: in quo non negat verba Baptismi operari sanctitatem, etiam si non detur fides actualis: sed dicit, hanc vim non competere verbis propter sonum materiale, quem habent, sed propter mysterium fidei, quod in sua significatione includunt, & exprimentatione cuius dicitur verbum fidei, hoc est, verbum continens fidem, qui sensus, quia non erat ita clarus, explicatus est statim ab Augustino declarando, in quo sensu dixisset, non quia dicitur, sed quia creditur. Nam & in ipso (inquit) verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens, hoc est, verbum fidei, &c. fides enim aliquando sumitur pro actu quo credimus, aliquando pro re ipsa, quae credimus; & in hoc sensu verba Baptismi dicuntur verbum fidei, & operari, quia creduntur; hoc est, quia continent mysterium fidei nostrae, quod creditur, à qua continentia accipiunt virtutem operatiuam, & consecratiuam quae habent.

78.

Augustini.

79.

Obiectio secundum. Matth. vlt. Respondetur.

Hieronymus.

Quod non requiratur instructio quando confertur Baptismus, constat ex eodem loco Matt.

80.

Tertia obiectio. Hieron. Epist. 5. Mens Hieronymi.

SECTIO V.

An requirantur materia & forma determinata ex institutione Christi.

Conclusio Catholica est, sacramenta legis novae instituta esse à Christo, atque adeo materiam

81.

Conclusio.

riam etiam, & formam eorum; cum enim sacramentum sit complexum ex materia & forma, non potest institui aliquid complexum ad significandam gratiam, quin simul instituantur talis materia, & talis forma ad significandam gratiam, & per consequens Christus instituens sacramenta, instituit, & determinauit materiam, & formam eorum. Conclusio habetur in Concilio Tridentino sessione 7. can. 1. his verbis, *Si quis dixerit, sacramenta noua legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, aut pauciora, quam septem, &c. Anathema sit, & sess. 21. cap. 2. declarat, in Ecclesia fuisse perpetuam potestatem, ut in sacramentorum dispensatione, salua illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ magis expedire iudicaret, ubi per illa verba, salua illorum substantia, aperte indicatur, substantiam ipsam non fuisse relictam Ecclesiæ arbitrio, & dispositioni, sed fuisse statutam, & determinatam à Christo.*

82. Constat hoc ipsum ex Scriptura, ubi habetur determinatio facta à Christo circa materiam, & formam sacramentorum; ut in Baptismo quem instituit in aqua, nisi quis renatus fuerit ex aqua, Ioannis 3. formam vero dedit, Matthæi ultimo. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Ad Eucharistiam item voluit adhiberi panem, & vinum, & illa verba: *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus, &c.* dum præcepit Apostolis eodem ritu conficere quo ipsemet confecerat. *Hoc facite in meam commemorationem.* In sacramento Pœnitentiæ determinauit, pro materia peccata, & pro forma absolutionem, cum dixit, *quorum remisistis peccata, remittentur eis, &c.* Quod idem credendum est de aliis sacramentis. Loca Patrum ad hoc ipsum vide apud Suarez in præfati disp. 2. sect. 3.

83. Ratio denique est, quia cum sacramenta causent, & significant efficaciter gratiam, non potuerunt ab alio, nisi à Christo institui ad hoc significandum, qui est auctor gratiæ. Potuit quidem Christus delegare Ecclesiæ, ut tanquam ex commissione determinaret sacramenta, quibus Christus efficaciam tribueret; non tamen oportuit ita fieri, tum ut maior auctoritas ipsis Sacramentis conciliaretur, tanquam determinatis à solo Christo; tum ut hoc modo unitas maior esset in Ecclesia vniuersa, cum debeat eisdem visibilibus signis ubique uti secundum substantiam, quæ non parum conducunt ad unitatem fidei, & religionis conferuandam. Vide alias congruentias apud Suarez ubi supra.

84. Contra hanc veram doctrinam duplex potest esse difficultas. Prima ex sacramento Matrimonij, in quo Ecclesia videtur variasse materiam faciendo, quod consensus contrahentium absque præsentia Parochi, quæ prius erat materia valida, iam non sit materia valida huius sacramenti. Respondetur facile, Ecclesiam non variasse ibi formaliter loquendo materiam sacramenti, sed solum materialiter; nam materia, quam Christus voluit ad sacramentum Matrimonij, non erat qualisumque consensus contrahentium, sed consensus legitimus, & validus ad translationem iuris in corpora: Ecclesia autem potuit reddere inuálidum, & illegitimum consensum præstitum absque tali solemnitate, sicut res publica reddit illegitimum, & inuálidum consensum pupilli ad transferendum dominium absque auctoritate tutoris; quare consequenter non poterit esse materia sacramenti, quæ deberet esse consensus legitimus, & validus. Sic etiam possent homines facere, quod hæc verba non sufficerent ad consecrationem Eucharistiæ, *Hoc est corpus meum*, faciendo scilicet quod hæc vox corpus, significaret lapidem, & hæc vox la-

pis significaret corpus, tunc enim deberet aliis verbis consecrari, non tamen mutassent formam sacramenti formaliter loquendo, sed solum materialiter; quia forma instituta à Christo sunt verba, quæ ex hominum institutione significare possunt tale sensum, & per consequens homines possunt reddere inefficacia verba, quæ prius erant efficacia: sic in præfati, &c.

Quæ materia fuerit à Christo determinata pro sacramento Ordinis.

Secunda difficultas, & grauior potest esse ex sacramento Ordinis, in quo videtur Ecclesia mutasse aliquid circa materiam, & formam: olim enim videtur fuisse collatum sacerdotium, v. g. per solam manus impositionem cum verbis proportionatis: imò nunc in Ecclesia Græca, non solum Episcopi schismatici, sed Catholici etiam, & qui Romæ degunt dum Græcos Presbyteros ordinant, scientes, & consentientes Summo Pontifici (me præfati) non per calicis, & patenæ porrectionem id faciunt, sed per manus impositionem super caput ordinandi, dicente Episcopo, *Diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ defunctis supplet, creat, seu promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum.* Oremus igitur pro eo, &c. quem ritum ordinandi, nemo iure damnare poterit, aut verisimiliter de illius valore dubitare; & tamen Ecclesia Latina eundem ordinem conferre per exhibitionem panis, & vini cum aliis verbis, in qua actione, & in quibus verbis creditur imprimi character, & consistere materia, & forma huius sacramenti, prout habetur in decreto Eugenij IV. sæpe citato ad Armenos, ubi assignatur hæc materia, & forma ordinationis Presbyteri; ergo fatendum est, fuisse factam, vel fieri posse aliquam variationem circa materiam, & formam sacramentorum. Quod argumentum etiam fieri potest in ordinatione Diaconi, qui olim per solam manus impositionem ordinabatur, & nunc apud Græcos, etiam Catholicos, ita ordinatur; apud Latinos verò per traditionem libri Euangeliorum cum forma illi correspondente, ut habetur in dicto decreto Eugenij, & tamen certum videtur, non potuisse illam Euangeliorum traditionem esse materiam, antequam Euangelia scriberentur, quo tempore iam ordinabantur Diaconi, ut constat de S. Stephano & aliis.

Huic difficultati, omnis variis solutionibus, responderi potest, materiam, & formam huius sacramenti eo modo, quo à Christo fuit instituta, non posse mutari: Christum tamen non determinasse in indiuiduo materiam, & formam materialiter sumptas; sed solum voluisse, quod conferretur Ordo per aliquod signum sensibile significatiuum potestatis quæ traditur, & per verba hoc ipsum exprimentia. Quam doctrinam supponit Innocentius IV. communiter receptus in capite Presbyter, de Sacramentis non iterandum: ubi docet, tempore Apostolorum formam, qua ordinabantur Ministri, fuisse manuum impositionem, nec aliam fuisse formam tunc seruata (per formam intelligit ritum, ut supra monuimus sect. 2.) Unde credimus (inquit) quod nisi essent forma postea inuenta, sufficeret ordinatori dicere, si Sacerdos, vel alia æquipollentia verba; sed subsequens temporibus formas, quæ seruantur, Ecclesia ordinauit. Hoc ipsum innuat Bellarm. tom. 2. libro unico de sacramento Ordinis, c. 9. in fine, his verbis. *Credibile autem est, Dominum instituisse istas omnes materias Ordinum non quidem in particulari, sed generatim, monendo Apostolos, ut Ordines, conferrent per caeremoniam instrumentorum, quibus significaretur eorum potestas.* Vbi nomine instrumentorum debet etiam comprehendi manus, quæ est instrumentum instrumentorum, alioquin debuisset negare, dari

Petr. Arcud.

Hac sententia conciliat facili ritus utriusque Ecclesie.

Confirmatur exemplo panis, qui est materia Eucharistie.

Instantia.

Diluitur.

Confirmatur secundum.

Instantia.

dari veram ordinationem apud Græcos, qui ordinant per solam manus impositionem: quod certe Bellarminus non negaret, qui sciebat in Ecclesia Romana nunquam fuisse iterum ordinatos qui Græco ritu ordinati fuerant, licet ex iis alijs Episcopi, alij etiam Cardinales fierent, neque vnum de hoc puncto in Concilio Florentino, vel alibi à Latinis quidquam Græcis obiectum fuisse, denique hanc doctrinam latè, & eruditè tradidit Petrus Arcudius de concordia Ecclesie Occidentalis, & Orientalis in Sacramentorum administratione, lib. 6. cap. 4. paulò post initium capitis §. est autem duplex, ubi hanc dicit esse sententiam doctissimorum virorum. Qua supposita, facile conciliantur ritus utriusque Ecclesie, utraque enim confert ordinationem per signum sensibile, & verba, quæ optimè significant traditionem sacerdotij, quare utraque validè conficit, & utraque servat formaliter loquendo materiam, & formam à Christo institutam, licet materialiter utatur signis diuersis. Sicut etiam Græci consecrans in fermentato, & Latinus in azymo, uterque proculdubio servat materiam à Christo institutam, scilicet panem, Christus enim non determinavit hunc nec illum, sed panem, quicumque esset, nec vinum album, nec rubrum, sed vinum, quodcumque esset. Sic etiam instituit pro materia ordinis signum sensibile & verba, quæ significant potestatem, quæ traditur. Vnde Eugenius verissime dixit, per traditionem instrumentorum, & panis ac vini, &c. conferri ordinem, quia illa est de facto materia in Ecclesia Latina, licet absque illa posset adhiberi alia materia sufficiens, ut fit apud Græcos.

87. Confirmari potest primò hæc doctrina ex Gregorio IX. in cap. *Presbyter de Sacramentis non iterandis*, ubi Pontifex expressè dicit, manus impositionem, qua Sacerdotes ordinantur, esse ritum ab Apostolis introductum, ergo non fuit illud signum essentialiter, & determinatè requisitum à Christo, sed indeterminate illud, vel aliud æquivalens. Aliunde autem habemus, nec porrectionem panis, & vini determinatè requiri ex divina institutione, cum Græci absque illa porrectione ordinentur; ergo fatendum est, Christum solum voluisse pro materia aliquod signum proportionatum, hoc, vel illud.

Respondent aliqui, impositionem manuum essentialiter requiri ex institutione Christi; dici tamen ritum ab Apostolis introductum, non quia ipsi illum instituerint, sed quia ipsi primi illum in usum induxerint. Hic tamen sensus nimis est violentus: sic enim posset etiam dici ritus ab Apostolis introductus baptizare in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti; absolute penitentes à peccatis, & alij similes, qui tamen non ita appellantur, sed instituti à Christo.

88. Secundò confirmari potest ex eodem textu Gregorij, ubi dicit Pontifex, si Presbyter, aut Diaconus, cum ordinantur, manus impositionem non receperint, non esse vllatenus iterandum, sed cautè suppleendum, quod per errorem fuit prætermisum. Vnde colligitur, illam impositionem manuum non ita esse ad valorem Ordinis essentialiter requisitam, ut sine illa Ordo non subsisteret: alioquin non sufficeret post tres menses adhibere illam absque forma; sed debuisset repeti formam, quæ profertur in porrectione panis & vini, nam quando Episcopus prius imponit manus, nulla verba profert.

89. Respondent aliqui, textum loqui, non de prima impositione manuum quæ fit ante porrectionem panis, & vini, & absque vllis verbis, sed de altera, quæ fit in fine Missæ, quando datur potestas ad absolvendum à peccatis cum illis verbis. *Accipe Spiritum sanctum*.

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

ritum sanctum: quorum remiseris peccata, remittuntur eis, &c. quæ licet sit essentialis, est tamen diuersa à traditione potestatis ad offerendum sacrificium, quæ prius data fuerat, atque adeo potest bene dari post tres menses seorsim, cum secum habeat specialem formam, & specialem effectum.

Hæc tamen responsio non potest adaptari textui: quia apertè loquitur de prima impositione manuum; nam de illa subiungit. *Suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi*. Hæc autem cæremonia fit in priori impositione manuum, non in posteriori, ut constat ex Pontificali.

Sed contra hoc obiici potest primò, quia si impositio manuum etiam sine traditione calicis, & patenæ, sufficeret ad valorem ordinis. Ergo nunc, antequam accipiant calicem, & patenam, sunt ritè, & validè ordinati Presbyteri etiam Latini, cum prius recipiant manuum impositionem; & quæ alicubi, vel aliquando est sufficiens, materia sacramenti semper & ubique erit sufficiens. Consequens autem videtur contra illud decretum Eugenij, ubi dicitur Presbyteros ordinari per traditionem calicis & patenæ, &c. Responderetur negando sequelam, quia materia sine

forma non sufficit ad valorem sacramenti: quamvis ergo impositio manuum cum forma proportionata sufficeret, propterea sufficit apud Græcos, quia tamen Ecclesia Latina voluit adhibere materiam, & formam magis explicitam, noluit complere ordinationem in manuum impositione, & ideo non profertur tunc forma, donec explicetur magis materia tradendo panem, & vinum, &c. tunc autè profertur forma. *Accipe potestatem offerendi sacrificium*, &c. quæ forma cadit supra totam materiam præcedentem, constantem ex manuum impositione, & traditione panis & vini, quæ faciunt materiam integram, sed talem, ut non requireretur tota ad valorem sacramenti: imò nec tunc profertur tota forma, sed solum illa, quæ explicat potestatem celebrandi; alia verò forma partialis explicans potestatem absolvendi, profertur in fine Missæ cum alia manuum impositione pro materia: Quare diuiditur apud Latinos collatio Presbyterij, cum tamen apud Græcos vnica manuum impositione, & vnica forma detur utraque potestas illis verbis: *Domine gratia crea hunc Presbyterum*, &c. quia illa verba, licet non ita explicitè, significant tamen sufficienter utramque potestatem. Vnde etiam meritò Pontifex dicit, suppleendam esse apud Latinos manuum impositionem prætermisam, illam scilicet quæ præcedit traditionem instrumentorum; suppleendam, inquam, non quasi aliquid essentialiter defuisset, sed aliquid, quod si positum fuisset, integrasset materiam, postea verò supplebitur tanquam cæremonia principalissima, sicut suppletur solemnitates postea in eo, qui fuit domi baptizatus absque illis.

Sed contra obiicies secundò: ergo saltem in Diaconatu ante traditionem libri Evangeliorum, Diaconus erit ritè ordinatus: nam prius accipit manuum impositionem cum forma, scilicet cum illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum*, &c. ergo si Græci validè ordinant Diaconum per impositionem manuum cum forma tunc prolata; Latinus etiam Diaconus ordinabitur per eandem materiam cum forma tunc prolata: & tamen in Concilio Florentino assignatur pro materia Diaconatus traditio libri Evangeliorum. Responderetur negando sequelam; nam licet impositio manuum cum forma debita sufficeret ad ordinem Diaconatus conferendum, sicut de facto confertur à Græcis: apud Latinos tamen tunc non completur Ordo, quia non profertur forma còpleta, sed incompleta per verba generalia, quæ non significant determinatè ordinem illum; scilicet dicendo:

C 2 Accipe

Accipe Spiritum sanctum ad resistendum Diabolo, & tentationibus eius, in nomine Domini. quæ verba sunt valde vniuersalia, & ideo postea determinantur, quando traditur liber Euangeliorum per illa verba: Accipe potestatem legendi Euangelium in Ecclesia Dei, tam pro viuis, quam pro defunctis in nomine Domini. Amen. atque adeo tunc cõpletur materia, & forma, & confertur omnino ordo Diaconatus, qui etiam valide potuisset cõferri absque traditione libri, si sufficiens forma fuisset adhibita, sicut adhibetur à Græcis.

Quomodo conciliantur ritus Latinus, & Græcus in conferendo Ordine.

92.
Conciliantur
ritus utriusque
Ecclesiæ
ex hac sen-
tentia.

Bellarmino.
Vasquez.
Arcudius.
Responsio
aliquorum.

Ex dictis inferitur, quomodo conciliari debeat ritus, quem Ecclesia Latina obseruat in ordine sacerdotij conferendo, cum iis quæ Concilia passim & Patres omnes dicunt, sacerdotium scilicet conferri per manus impositionem, quod ita clarum est in tota antiquitate, ut nemo id negare possit, ut fatentur Bellarmin. dicto lib. unico de sacramento Ordinis, cap. 9. & Vasquez tom. 3. in tertiam partem, disp. 239. de quo latè Arcudius ubi supra dicto lib. 6. cap. 3. Aliqui enim dicunt, apud Latinos Sacerdotem ordinari etiam per manus impositionem; quia ipsa traditio instrumentorum cum pane, & vino est quædam impositio manuum, cum in illo actu Episcopus, ut tradat calicem & patenam, extendat manus, & quodammodo eas imponat; per illam traditionem Episcopus mediare coniungit manus suas cum ordinando per coniunctionem physicam; quod enim mediet calix, & patena, non tollit verum contactum, sicut etiam apud Græcos mediat pallium, & tamen dicitur vera manus impositio.

93.
Reijcitur.

Hæc solutio nunquam potuit mihi satisfacere; quia illa traditio instrumentorum, non nisi improprie, & ineptissime potest appellari simpliciter manus impositio, ut constat ex vltu concipiendi, & loquendi. Et licet daremus, propter illum contactum mediatum posse utrumque appellari manus impositionem; non tamen posset dici quod tunc Episcopus imponat manus super caput ordinandi. Et tamen Concilia, & Patres non solum dicunt, conferri ordinem per manus impositionem, sed etiam per impositionem manus super caput. Sic loquitur Concilium Carthaginense I. V. can. 3. his verbis. Presbyter, cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, &c. Clemens Romanus lib. 8. constit. cap. 16. sic ait. Cum Presbyterum ordinas, Episcopo impone ipse manum capiti Presbyteri. Damasus Papa Epist. 4. agens de ordinatis à Chorepiscopis, qui verè Episcopi non erant, sic ait. Et propterea magis vulnerantur capita quæ per manus impositionem tangebant, quam ea, quæ eis collata non erant, per aliquam benedictionem darent: & paucis interiectis, Quapropter (inquit) per illam illicitam manus impositionem, ut paulo superius pralibauimus, vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebant. Innocentius I. Epist. 22. ad Episcopos Macedonia cap. 3. sic ait: Cum nos dicamus, ab Hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput, ubi vulnus infixum est, medicina est adhibenda, ut possit recipere sanitatem, &c. Dionysius Areopagita de Eccles. Hierarch. cap. 5. sic ait de ordinatione Presbyteri, & Diaconi; Sacerdos autem flexis ante aram genibus capiti suo adnotam Pontificis manum dexteram habet, atque à Pontifice, qui eum consecrat, sanctis precibus sanctificatur. Minister verò genu altero flexo ante altare dextram manum Pontificis, qui eum consecrat, super caput habet, ab eoque consecratur ijs precationibus, quibus Ministri consecrari solent. Augustinus lib. 5. de Baptismo contra

Concil. Carthag. I. V.

Clemens.

Damasus.

Innoc. I.

Dionys.

Augustin.

Donatistas cap. 20. Si ergo (inquit) ad hoc valet, quod dictum est in Euangelio, Deus peccatorem non audit, ut per peccatores sacramenta non celebrentur, quomodo exaudiat homicidam deprecantem, vel super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum quibus manus imponitur quæ omnia tamen & sunt, & valent etiam per homicidas. Vides, apud Patres non solum assignari pro materia impositionem manus, sed impositionem manus super caput ordinati: quis autem dicat Episcopum imponere manum capiti ordinati, dando illi calicem & patenam cum hostia & vino? non ergo de illa improprie manus impositione, sed alia magis propria loquuntur.

Secundò reijci potest eadem doctrina ex verbis Gregorij I. X. supra adductis in cap. Presbyter, de Sacramentis non iterandis ubi sic ait: Presbyter, & Diaconus, cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt; quod si omisum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos, caute suppleendum, quod per errorem exiit prætermisum: suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi, ubi vides, ritum illum imponendi manus dici ab Apostolis introductum qui non continetur in traditione calicis, & patenæ: nam omnes supponunt, in casu illius textus non fuisse omisam traditionem calicis, & patenæ, nec eam esse repetendam; & tamen Pontifex dicit, omisam fuisse manus impositionem, quam ab Apostolis introductam seruat Ecclesia; ergo non includitur illa manus impositio antiqua in traditione instrumentorum.

Tertiò reijci potest ex Concilio Carthagin. I. V. can. 5. & 8. ubi de Subdiaconi ordinatione sic dicitur: Quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuum, & calicem vacuum. Vbi aperte distinguitur acceptio instrumentorum ab impositione manuum; nam si in ipsa traditione instrumentorum manus imponitur Presbyteris, non esset bona ratio Concilij, quia Subdiacono manus non imponitur, accipiat patenam, & calicem; esset enim dicere, quia non accipit instrumenta, accipiat instrumenta, ac proinde iam non magis Presbyteris manus imponerentur, quam Subdiaconis. Debeamus ergo fateri, ritum illum antiquum imponendi manus seruari, & retineri ab Ecclesia Latina, non in traditione ipsa instrumentorum, sed seorsim per veram & propriam manus impositionem super capita ordinatorum.

Alij aliter respondent, manus impositionem in ordinatione Sacerdotis esse quidem materiam essentialem: illam tamen esse, qua in fine Missæ accipit potestatem absoluedi à peccatis, imponente Episcopo manus capiti Presbyteri cum illis verbis: Accipe Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. quæ potestas cum sit quædam pars Sacerdotij nostri, quippe quod complectitur potestatem offerendi Sacrificium, & absoluedi, iam verum est in rigore, Sacerdotes ordinari per manus impositionem, licet ante illam acceperint potestatem consecrandi corpus Christi, & simul cum Episcopo consecrauerint. Ita respondet P. Vasq. loco cit. cum alijs, & Bellarm. d. cap. 9. de sacramento Ordinis.

Huic tamen responsioni obstat primò, iuxta ipsam, Sacerdotem, quatenus potissime Sacerdos est, non ordinari in hac sententia per manus impositionem, sed solum quatenus iudex constituitur ad dimittenda, vel retinenda peccata, quod munus, licet Sacerdotibus Christi sit annexum, sacerdotium tamen secundum se, & ex suo conceptu ab illo præcinditur: nam Sacerdos est in ordine ad sacrificium: quare cum

94.
Reijcitur se-
cundò.
Gregor. I. X.

95.
Reijcitur ter-
tio.
Concil. Car-
thag. I. V.

96.
Responsio
aliorum.

Vasquez.
Bellarm.

97.
Reijcitur etiã
hac responsio
primò.

Secundū reij-
ciuntur.
Ambros.

Tertio reij-
ciuntur.
Concil. Car-
thag.

98.
Vetior modus
circulationis.
Ecclesia La-
tina materiam
illam reddidit
magis expli-
citam.

99.

Est semper
propinquitas
moralis suffi-
ciens inter
manus impo-
sitionem &
formam.

cum Patres & Concilia dicant, Sacerdotem ordina-
ri, & fieri per manus impositionem; de sacerdotio,
ut sacerdotio debent intelligi, nec possumus admit-
tere, prius esse verè, & essentialiter Sacerdotem,
quam ei manus imponatur. Secundū obstat Am-
brosius in epistolam primam ad Timotheum, cap. 4. ubi
clare, & disertè explicat, per manus impositionem
tribui Sacerdoti potestatem ad offerendum sacrifi-
cium. *Manus* (inquit) *impositionis verba sunt mystica,*
*quibus confirmatur ad opus electum, accipiens auctorita-
tem, teste conscientia sua, ut audent vice Domini sacri-
ficium Deo offerre.* Tertio obstat Concilium Car-
thag. IV. Can. 3. & 4. ubi de ordinatione Sacerdo-
tis, & Diaconi sic dicitur: *Presbyter, cum ordinatur,*
*Episcopo cum benedicente, & manum super caput eius te-
nente, etiam omnes Presbyteri, qui praesentes sunt, manus*
suas iuxta manum Episcopi super caput illius teneant,
*Diaconus, cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum bene-
dicat, manum super caput illius ponat, quia non ad sacer-
dotium, sed ad ministerium consecratur.* Vbi aperte fit
sermo de impositione manuum, quae praecedit exhi-
bitionem calicis, & patenae; tunc enim alij Sacer-
dotes manus imponunt: comparatur autem illa ma-
nus impositio cum illa, quam accipit Diaconus, qui
ordinatur ad ministrandum per manus impositio-
nem, Sacerdos verò, quia per manus impositionem
ordinatur ad sacerdotium, ideo accipit illam cum
maiori solemnitate, & approbatione aliorum Sa-
cerdotum simul manus suas imponunt. Certè
quiquis attentè, & sincerè legat seriem illius Con-
cilij, dubitare non poterit, quin aequè Episcopus,
Sacerdos & Diaconus per manus impositionem ordi-
netur, & per eandem Sacerdos potestatem suam
sacerdotij, & sacrificandi accipiat.

Vetior ergo, & planior conciliandi modus est,
quem supra insinuauimus, Ecclesiam Latinam reti-
nuisse vique priscum illum ritum ab Apostolis in-
troducendum ordinandi Sacerdotem per manus im-
positionem, illam tamen materiam magis explici-
tam reddidisse adiungendo traditionem panis, &
vini, (quod Graeci non faciunt) ita ut ex manus
impositione, & traditione panis & vini, fiat vna in-
tegra materia magis explicita cum forma, quae tunc
proferitur explicante potestatem solum ad sacrifi-
candum: postea verò adhibetur iterum alia manus
impositio cum altera forma explicante potestatem
ad absolueundum: itaque vtramque potestatem con-
fert per manus impositionem: priorem tamen non
per solum manus impositionem, sed per traditio-
nem simul panis, & vini, ut magis explicita appo-
natur materia, & magis apta ad significandam po-
testatem sacrificandi.

Nec obstat, primam manus impositionem fieri
absque prolatione formae, atque adeo non posse
tunc apponi tanquam materiam, nam materia de-
bet esse simul cum forma: hoc (inquam) non obstat,
quia non ita distat manus impositio à formae prola-
tione, quae postea subsequitur, ut non censcantur
habere propinquitatem moralem sufficientem; ne-
que enim debet esse coëxistentia physica, ut constat
in Diaconis, quibus dicitur forma omnibus simul,
& postea successiue tangunt librum, quare si ordi-
narentur simul centum diaconi, proculdubio esset
magna distantia physica inter prolationem formae,
& contactum libri respectu ultimi; sed tamen est
sufficiens praesentia moralis, quia eadem actio mor-
raliter continuatur absque interruptione morali.
Sic etiam, postquam imponunt manus Sacerdoti-
bus, usque ad illa verba, *Accipe potestatem*, &c. eadem
actio moralis continuatur vngendo illos, & prapa-
rando, ut magis congruè recipiant gratiam sancti
P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

Spiritus. Postea verò explicatur magis materia, &
apponitur alia pars eiusdem materiae, simul cum
forma: quare distantia illa, quaecunque illa sit, non
tam est inter materiam, & formam, quam inter par-
tem & partem materiae, quas certè non oportet sibi
inuicem coëxistere physice, ut videmus in sacra-
mento Poenitentiae, in quo confessio, & actus dolo-
ris longo plerumque temporis intervallo diffident:
in Matrimonio autem consensus, & verba vnus
coniugis, quanto tempore possent distare à consen-
su, & verbis alterius: sufficit ergo moralis vnio, quae
pensanda est ex natura, & qualitate actionis: quare,
cum de creando Sacerdote agitur, tota illa actio,
quibus ei insignia, vestes, instrumenta, & alia solem-
niter dantur, censetur esse vna & eadem actio; sicut
coronatio etiam Pontificis, vel Regis, longo tem-
pore protrahitur, & in plures actiones diuisa, va-
riisque solemnitatibus interrupta, eadem tamen
actio moraliter reputatur.

Confirmari potest hic dicendi modus ex ritu, quo
Latinus Diaconus ordinatur, scilicet per manus im-
positionem, & per traditionem libri, ubi certè ne-
gare non possumus, impositionem manus pertinere
ad materiam illius ordinationis, saltem partialiter,
tum quia Patres & Concilia, imo & Scriptura sem-
per dicunt Diaconum fieri per manus impositio-
nem; tum quia quando Diacono manus imponitur,
dicuntur illa verba ab Episcopo: *Accipe Spiritum*
sanctum, &c. de quibus verbis Concilium Tridenti-
num sess. 23. canon. 4. de sacramento Ordinis, definit
esse verba efficacia, & causatiua gratiae, sic enim ait:
Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum
sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipe
Spiritum sanctum, anathema sit. Quare non video,
quomodo post hanc definitionem Tridentini aliqui
opinentur, per illa verba non dari Spiritum san-
ctum, sed intelligi solum per modum cuiusdam de-
precationis. Debemus ergo illis verbis, & actione,
quae cum illis fit, tribuere aliquam efficacitatem, sal-
tem partialem in ordine ad gratiam sacramenta-
lem: nemo autem dicet, minoris efficacitatis esse
impositionem manuum super caput Sacerdotis,
quam super caput Diaconi, imo ex ipso externo
ritu constat, esse aliquid maius, cum diaconis solus
Episcopus imponat vnam manum: Sacerdotibus
verò imponat singulis vtramque manum, cui alij
Presbyteri consentiunt imponentes & ipsi manus
super eosdem, quae omnia ostendunt aliquod ma-
gnum mysterium in illa manuum impositione con-
tineri.

Dices; in nostra etiam sententia verba illa, *Ac-
cipe Spiritum sanctum*, &c. quae Diaconis dicuntur,
non esse intelligenda ut sonant, sed per modum de-
precationis, nam reuera tunc non datur Spiritus
sanctus, sed postmodum cum datur potestas legendi
Euangelium, & imprimatur character. Aliqui vi-
dentur diuidere ordinem diaconatus in duas pote-
states, scilicet ministrandi, & legendi Euangelium,
quarum prior detur per illa verba, *Accipe Spiritum*
sanctum, &c. cum impositione manus; posterior ve-
rò per traditionem libri, & illa verba, *Accipe potesta-
tem legendi Euangelium*, &c. ita ut sicut Presbyteris
datur duplex potestas seorsim per diuersam mate-
riam, & formam, scilicet ad sacrificandum, & absol-
uendum; sic Diacono datur duplex potestas seorsim
vna ab alia, per diuersam materiam, & formam. Ita
videtur insinuare Cardinalis Bellarm. lib. 2. c. 9. in fine:
imo indicat, Stephanum, & alios primos diaconos,
solum accepisse priorem potestatem, non postero-
rem, quia tunc non erat opus posteriori, cum non
dum essent scripta Euangelia, quae legerentur.

C 3 Sed

Exemplo est
sacramentum
Poenitentiae.

100.
Confirmatur
hic dicendi
modus.

Conc. Triā.

101.
Instantia.

Respondent
aliqui.

102.
Impugnatur.

Sed huic responsioni obstat ritus, quem hodie (vt dixi), obseruat Ecclesia Græca in ordinatione Diaconi, quem per solam manus impositionem ordinat, nec per formam explicat potestatem legendi Euangelium, sed solum diaconatum, dicendo, *diuina gratia promouet hunc in Diaconum*, &c. ergo per illam actionem per quam constituitur aliquis Diaconus, accipit simul potestatem legendi Euangelium: quod tamen hi Authores videntur negare, dum supponunt, Stephanum, & alios, qui librum non acceperant, accepisse potestatem ad ministrandum, non tamen ad legendum Euangelium; hoc autem stare non potest, quia verè illi facti sunt Diaconi, ergo acceperunt potestatem, quam affert diaconatus; ergo cum per solam acceptionem diaconatus accipitur à Græcis potestas legendi Euangelium, idem dicendum est de illis primis, qui veri Diaconi fuerunt.

103.
Vera responsio iuxta priorem doctrinam.

Facilius ergo responderetur iuxta supradicta, verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, &c. quæ Diaconis dicuntur, esse quidem causatiua; ad hoc enim non est necesse, quod causetur effectus in ipsa prolatione verborum metaphysicè, sed satis est quod vel tunc, vel postea, quando perficitur materia, & forma, causetur virtute illorum verborum, saltem vt causa partialis: sic enim verba similia, quæ dicuntur Presbyteris: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remisit peccata*, &c. licet sint causatiua, non oportet, quod semper operentur, tunc quando proferuntur, nam si nondum imponit manus Episcopus, sed paululum post prolationem eorum verborum imponat manus, valida erit ordinatio, & tunc ponetur effectus virtute verborum antea prolatorum: sicut etiam de facto potestas legendi Euangelium non datur diacono, quando dicuntur ei ab Episcopo illa verba, *Accipe potestatem legendi Euangelium*, &c. nam Episcopus dicit illa verba omnibus simul, *Accipite potestatem legendi Euangelium*, &c. & postea successiue omnes tangunt librum, quare necesse est, magnam temporis moram intercedere inter prolationem verborum, & acceptionem potestatis, præsertim si plures sint Diaconi ordinandi; & tamen illa verba dicuntur in omni rigore causatiua illius effectus. Sic ergo dicimus de illis aliis verbis. *Accipe Spiritum sanctum*, &c. Hæc sufficiat breuiter indicasse de materia, & forma sacramenti Ordinis.

SECTIO VI.

Quæ mutatio materia, aut forma nocet valori Sacramenti.

104.
De substantiali mutatione materia non est difficultas.

104. Circa mutationem materia non est difficultas: Omnes enim consentiunt, illam mutationem tollere valorem sacramenti, quæ opponitur cum materia à Christo instituta quo ad substantiam; quæ verò solum opponeretur accidentaliter, non destrueret valorem. Sic aggregata non posset validè consecrari, posset tamen vinum purum, vel panis fermentatus, licet Christus in vino limphato, & pane azymo consecraverit, quia sunt circumstantiæ accidentales, quod sit panis azymus, vel vinum purum, utrumque enim est panis, & utrumque est vinum humano modo simpliciter, & absolute. Duo tamen sunt in hoc aduertenda. Primum est, non intelligi mutationem accidentalem illam omnem, vel solam, quæ non versatur circa mutationem eiusdem speciei substantialis; nec mutationem substantialem omnem illam, quæ versatur circa aliam speciem physicam: nam vinum album & rubrum differunt fortasse specie physica, contritio etiam & attritio, quæ sunt materia proxima in sacramento Pœnitentiæ,

Duo notanda, primum quid intelligatur per mutationem accidentalem & substantialem.

sicut & satisfactio facta per ieiunium, aut per elemosynam, & tamen hæc varietates non sunt substantiales, sed accidentales in ordine ad sacramenta; & contra verò panis, & massa cruda non differunt fortasse specie substantiali, & tamen est varietas substantialis in ordine ad sacramentum, quia unitas, vel mutatio materia in ordine ad sacramentum, non tam attenditur secundum entitatem physicam, quam secundum unitatem humanam, ita vt in ordine ad vsus humanos, & pro vt sub tali nomine vsurpatur, sit notabilis varietas, ita Suarez cum aliis, in præsentis disput. sect. 4. §. vt verò distinguamus.

Suarez.

Secundò tamen adiungendum videtur, vix posse reperiri circumstantiam aliquam, ratione cuius dici posset fieri mutationem accidentalem in materia vel forma sacramentorum respectu institutionis Christi: nam illa exempla, quæ adduci solent mutationis accidentalis, vt si vinum sit rubrum, vel album, si panis sit fermentatus, & similes; si rectè considerentur, non sunt nec accidentaliter quidem alienæ à Christi institutione: Christus enim pariter instituit utrumque panem, & utrumque vinum pro materia, quia aliqui peccarent Græci consecrando in fermentato; & idem dicere possumus, de mutationibus accidentalibus in forma sacramenti; nam si in consecratione panis, omittatur particula *enim*, non erit nec accidentaliter contra Christi institutionem: neque enim Christus præcepit illius particule prolationem, aliqui peccassent multi Patres, qui sine illa particula consecrabant, vt constat ex liturgiis antiquis. Quando ergo dicimus, aliquando mutari formam, vel materiam solum accidentaliter, debet intelligi, quod mutatio sit materia, facta comparatione ad vsum, vel ritum communem nostræ Ecclesiæ, cui se accidentaliter opponeret, qui ommitteret, v.g. particulam *enim*, vel particulam illam, *ego*, in forma absolutionis, vel aliud simile. At verò respectu Christi vix inuenitur aliquid, quod à Christo fuerit determinatè institutum ex parte materia, vel formæ sacramentorum, quod non pertineat ad valorem, & substantiam sacramenti, vt consideranti patebit.

105.
Secundum notandum.

Mutatio accidentalis sit respectu ritus communis nostræ Ecclesiæ, non tamen respectu institutionis Christi.

Hoc supposito, duplex regula solet communiter tradi pro dignoscendis mutationibus, quæ in forma destruant valorem sacramenti, & illis quæ valorem non destruant. Prima regula est: mutatio illa, siue per additionem, siue per ablationem, siue alio modo fiat, quæ non corrumpit verum sensum formæ, non tollit valorem sacramenti. Secunda regula est, mutatio quouis modo facta, corrumpens verum sensum formæ, semper destruit valorem sacramenti; ita Vasquez in præsentis disput. 129. cap. 7. in fine, cum aliis communiter, qui re ipsa idem sentiunt, licet in modo applicandi prædictas regulas ad casus particulares dissentire videantur.

106.
Duplex regula pro dignoscendis mutationibus. Prima regula quando non mutatur sensus formæ. Secunda contraria. Vasquez.

Tota ergo difficultas est in reducendis his regulis ad praxim, vt dignosci possit, quando mutatio facta in verbis corrumpat, vel non corrumpat sensum requisitum formæ; iuxta quas oportebit sigillatim examinare alias regulas magis particulares, quæ communiter solent assignari. Primò ergo inferitur, mutationem vnius vocis in aliam retinentem eundem sensum non nocere. Potest autem hoc multipliciter accidere. Primò secundum totam dictionem integram, & tunc si fiat in nomina synonyma, valet sacramentum, vt si pro illo verbo *absolue* dicatur, *Ego tibi remitto peccata tua*, si autem dubium sit, an sint voces æquivalentes, dubius etiam erit valor sacramenti, vt si in forma Baptismi dicatur, *Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & procedentis*, &c. Hinc fit, valere etiam sacramentum, licet pro voce vnius

107.
Varia praxi harum regularum.

Prima praxi mutatio vnius vocis in aliam retinentem eundem sensum idque sit duobus modis: primus modus cum mutatur integra.